

ÖZEL SAYI: 41

HECE

ISSN 1301-210X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:25 SAYI:289 OCAK 2021

ALAEDDİN ÖZDENÖREN

ÖZEL SAYISI

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:25 SAYI:289 OCAK 2021

ÖZEL SAYI: 41

ALAEDDİN ÖZDENÖREN ÖZEL SAYISI

HECE ÖZEL SAYILARI

1- TÜRK ÖYKÜCÜLÜĞÜ	12- MEKTUP	27- ORHAN KEMAL
2- TÜRK ŞİİRİ	13- NÂZİM HİKMET	28- BATI MEDENİYETİ
3- AHMET HAMDİ
TANPINAR	14- CAHİT ZARİFOĞLU	29- PEYAMİ SAFA
4- TÜRK ROMANI	15- MEHMED ÂKİF
ERSOY	30- GÜNLÜK
5- DİRİLİŞ VE SEZÂİ
KARAKOÇ	16- MODERNİZMDEN
POSTMODERNİZME	31- ALIYA İZZETBEGOVIÇ
6- ELEŞTİRİ	17- YAHYA KEMAL
BEYATLI	32- DİJİTAL/SAYISAL
KÜLTÜR
7- EDEBİYAT DERGİSİ VE
NURİ PAKDİL	18- ŞEHİRLERİN DİLİ	33- AHMET HAŞİM
8- HAYAT, EDEBİYAT,
SİYASET	19- CEMİL MERİÇ	34- AFRİKA
9- BÜYÜK DOĞU VE
NECİP FAZİL
KISAKÜREK	20- YERLİLİK	35- SABAHATTİN ALİ
10- ÇOCUK EDEBİYATI	21- RASİM ÖZDENÖREN	36- TÜRK EDEBİYATINDA
POLEMİKLER
11- HAREKET VE
NURETTİN TOPÇU	22- GEZİ	37- HİKÂYENİN
TÜRKÇE SESİ ÖMER
SEYFETTİN
	23- KEMAL TAHİR	38- KARL MARX
	24- MEDENİYET	39- AKİF İNAN
	25- MUHAMMED İKBÂL	40- DENEME
	26- İSLÂM MEDENİYETİ	

K künye

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ

ISSN 1301-210X

YIL: 25 **SAYI:** 289

Ocak 2021 (Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:

Ömer Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni

Rasim Özdenören

Yayın Kurulu

Âtîf Bedir, Cafer Haydar, Faruk Uysal, İbrahim Demirci

Özel Sayı Editörleri:

İbrahim Demirci-Âtîf Bedir

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 Fax: (312) 419 69 14 P.K. 79 Yenişehir/Ankara

www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

 twitter.com/hecedergi

 facebook.com/hecedergisi

Son Okuma: Âtîf Bedir, İbrahim Demirci

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: www.sarakusta.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Ltd. Şti

2021 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 330 TL.

Kurumlar İçin: 840 TL.

Hece+Heceöykü: 480 TL.

(2021 Yılı Dergi Aboneliğine 2021 Özel Sayıları Dâhildir)

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30. 12. 2020

İÇİNDEKİLER

Alaeddin Özdenören'in Yaşantısı ve Şiiri / Rasim Özdenören / 7

Sunuş / Âtîf Bedir / 16

BİRİNCİ BÖLÜM: ALAEDDİN ÖZDENÖREN'E İTHAF EDİLMİŞ ŞİİRLER

Çizgi / Hasan Aycın / 21

Şair 'Bugün'den Geçiyor / Cahit Koytak / 23

Şairin Ölümü / Cahit Koytak / 25

Şairin İşi / Cahit Koytak / 26

Gül Tomurcukları / Osman Sarı / 27

Vedâ Manileri / Osman Sarı / 29

Kendine Müebbet / Mehmet Solak / 31

Şair Ölünce / Mehmet Solak / 32

Ebu Kerem / Selami Şimşek / 33

Boğularak Ölenlerin En Yakışıklısı / Yasin Koç / 34

Alaeddin Özdenören Şiiri / Selim Somuncu / 36

İKİNCİ BÖLÜM: BİYOGRAFİ- PORTR-ANI

Çizgi / Hasan Aycın / 37

Alevli Hüzünlerin Şairi: Alâeddin Özdenören / Duran Boz / 39

Rasim Özdenören'le Alaeddin Özdenören'i Konuştuk / Konuşanlar: İbrahim Demirci-Âtîf Bedir / 59

Emre Özdenören ile Söyleşi / Âtîf Bedir / 92

Vahşi Sevimli Şen Hür Açık ve Parlak / Hüseyin Atlansoy / 95

Çerçeveye Sığmayan / Mehmet Aycı / 97

Alaeddin Özdenören'in Hayatı ve Şiiri Üzerine Çeşitlemeler / Osman Sarı / 100

Sevimli Değil, Sevgili Bir İnsandı Alaeddin / İbrahim Halil Çelik / 107

Hayır Öğütlü Bir Abi, Bir Dost, Bir Mesai Arkadaşı Olarak Alaeddin Özdenören / Üzeyir Gündüz / 111

Alaeddin Özdenören: Ölümü Cebinde Gezdiren Şair / Mehmet Atilla Maraş / 115

Şairimiz Alaeddin Özdenören / Nurettin Durman / 121

Paylaşılanlar ve Dostluklar / Korkut Soylu / 125

Birkaç Not, Gözlem, İzlenim... / İhsan Deniz / 131

Alaeddin Özdenörenli Günler / Necip Tosun / 134

"Yalnızlığın Sürgünü" / Cemal Şakar / 140

Benzer Hayatlar ve Alaeddin Özdenören / Hüseyin Yorulmaz / 142

Mustafa Aydoğan'la Alaeddin Özdenören Üzerine... / Konuşan: Âtîf Bedir / 145

Alaeddin Özdenören: Yatağına Sığmayan Bir Güleç İrmak / Fahri Tuna / 153

Alâeddin Özdenören'in Bursa Günleri / Yasin Doğru / 156

Mehmet Akif'inan İle Alaeddin Özdenören Dostluğu Üzerine / Hıdır Yıldırım / 162

Alaeddin Özdenören: Büyük Doğu'dan Mavera'ya Bir Çile Yolcusu / Adem Turan / 174

Günlerin Köpüğü 1001 Unutulmuşluklar Yahut Bir Şair İçin Günlükler / İsmail Karakurt / 177

<i>Hatıralarla Alaeddin Özdenören</i> / Muhiddin Bilge / 181
<i>Alaeddin Özdenören-Cahit Zarifoğlu Dostluğu "Ben Cahit'i Çok Sevdim..."</i> / Özcan Ünlü / 188
<i>Alaeddin Özdenören İçin</i> / Hasan Doğruyol / 192
<i>Başçeşme'de Bir Şair: Alaeddin Özdenören</i> / Hüseyin Bektaş / 195
<i>Şiirin Lirik Donanmasından Kalma Hatıralar Elbisesi</i> / Selim Somuncu / 198
<i>Kitap İmzalama Celeneđi ve Alaeddin Özdenören'e İmzalanan Kitaplar</i> / Bilge Dođan / 201
<i>Kalbim Ellerinde Ustam!</i> / Süleyman Ceran / 206
<i>Dağınık Saçlı Adam ı</i> / Veli Aba / 209
<i>Gönlü Gani Bir İnsandı</i> / Veli Aba / 213
<i>Edebiyatımızın Bir İşaret Taşı Alaeddin Özdenören</i> / Şeref Akbaba / 215

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ŞİİRİ

<i>Çizgi</i> / Hasan Aycın / 217
<i>Güneş Donanması'ndaki Şiirler</i> / İbrahim Demirci / 219
<i>Özdenören Şiiri Ve Çağdaş Lirik Şiirin Geldiđi Yer</i> / Faruk Uysal / 223
<i>Alaeddin Özdenören'in Şiir Dünyası</i> / Ali Haydar Haksal / 227
<i>Alaeddin Özdenören'in Şiiri: 'Bahar Nişanları</i> / Âlim Kahraman / 233
<i>Alâeddin Özdenören Şiiri</i> / Yılmaz Daşcıoğlu / 239
<i>Alaeddin Özdenören Şiiri</i> / Mehmet Narlı / 243
<i>"Ölebilirim Senin İçin, Bu Dünyada ve Öbür Dünyada"</i> / Şakir Kurtulmuş / 248
<i>Şiir Gündelikleri/ Alaeddin Özdenören Şiirine Dair Kaydedilen Notlar</i> / Ömer Aksay / 252
<i>Öteki Özdenören</i> / İsmail Sert / 260
<i>Alaeddin Özdenören'de Melâl</i> / Sadık Yalsızuçanlar / 264
<i>Alaeddin Özdenören Şiirinde Dođa</i> / Hasibe Çerko / 268
<i>Şiire Düşünce Acı</i> / Turan Karataş / 273
<i>Bitmeyecek Sevgili</i> / Mustafa Aydoğan / 278
<i>Şairi Korkutan Şiir: Alaeddin Özdenören Şiiri</i> / Mehmet Solak / 282
<i>Bir Şaire Başlık Bulmak ya da Alaeddin Özdenören Deyince...</i> / Hüseyin Akın / 286
<i>Modernizm, Akla Reddiye ve Alaeddin Özdenören Şiiri</i> / Ethem Erdoğan / 290
<i>Alaeddin Özdenören'in Dalgınlığı</i> / Ali Necip Erdoğan / 295
<i>Alaeddin Özdenören'de Yalnızlık Coşkusu</i> / İbrahim Eryiđit / 299
<i>Ölümü Cebinde Taşıyan Şair; Alaeddin Özdenören</i> / Mustafa Uçurum / 302
<i>Alaeddin Özdenören Şiirinin Sacayakları</i> / Yunus Emre Altuntaş / 305
<i>Dönemin Poetik Eğilimleri Karşısında Alaeddin Özdenören Şiiri</i> / Melek Gülcü / 324
<i>Olanaklı Dünyalar</i> / Vasfettin Yağız / 336
<i>Burda Ölüme Uysal Bir Sal Sirtında Geçilir</i> / Bilal Can / 342
<i>Bir Poetika Olarak Orta Kayaya Tutunmak</i> / Halil Ünal / 346
<i>Düşünceden Duyumsayışsa Alaeddin Özdenören Şiiri</i> / Sema Bayar / 350
<i>Suskunluk Estetiđi</i> / Muhammed Hüküm / 356
<i>Alaeddin Özdenören Şiirinde Aşk</i> / Mehmet Özger / 361
<i>Alaeddin Özdenören'in Şiirlerinde Şehir</i> / Mehmet Kurtođlu / 366

- Alaeddin Özdenören Şiirinde İslam Coğrafyası* / Recep Ayık / 375
Alâeddin Özdenören'in Şiirlerinde Ölüm Teması
ve "Cebimde Ölümüm" Adlı Şiiri Üzerine Bir Şerh Denemesi / Selami Şimşek / 382
Alaeddin Özdenören Şiirinde Çocuk Teması / Yavuz Balı / 388
Hüzne Ayna Tutan Şair; Alaeddin Özdenören / Nuray Alper / 397
Alaeddin Özdenören Şiirlerinde Çocukluk -Yalnızlık, Özlem Ve Ölüm- / Ayşegül Özdoğan / 402
Güneş Donanmasının Kaptanı: Alâeddin Özdenören / Ali Bal / 409
Yalnızlığını Cebinde Taşıyan Şair / Bahar Emre / 414
Alâeddin Özdenören'in Şairleri / Ahmet Edip Başaran / 417
Alaeddin Özdenören'in Şiir Hakkındaki Yazı Ve Düşünceleri / Ahmet Tepe / 422

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ESERLERİ, DÜŞÜNCE DÜNYASI VE YAZARLIĞI

- Çizgi* / Hasan Aycin / 427
Meydanlarda Görülmeyen Devlet Olmak Devleti Toplum İçin Bilmek / Ersin Nazif Gürdoğan / 429
Alâeddin Özdenören'in Batı Düşüncesine Bakışı / Arif Ay / 433
Alaeddin Özdenören'in Yorumları / Ali Ulvi Temel / 437
Alaeddin Özdenören'in Açılı/Yorum Kitabında Kapı Metaforu ve Yeni Kuşaktan Şairler / Kamil Eşfak Berki / 439
Alaeddin Özdenören'in Denemeciliği ve Doğu-Batı İkililiği Meselesine Yaklaşımı / Ali Galip Yener / 444
Alaeddin Özdenören'de Kant'ın Rasyonel Ahlak Teorisinin Eleştirisi / Mehmet Hayri Maraşlıoğlu / 450
Şiirin Geçitleri "Şiir Dile Atılan Bir Tohumdur, Ruhun Tohumu" / Mehmet Kahraman / 458
Batılılaşma Sürecinde Celeceğin İnsanı / Veli Urhan / 466
Alaeddin Özdenören'nin Bir Yazısı Bağlamında Kant Felsefesi / İrfan Çevik / 471
Türler Arası Şairane Bir Gezinti: Açılı/Yorum / Emin Gürdamur / 481
Alâeddin Özdenören'in Denemeleri / Selim Somuncu / 485
Alâeddin Özdenören'de Batılılaşma Kavramına Bir Yaklaşım / Hüseyin Öztürk / 490
Unutulmuşluklar'ın Yazarı, Hüzün ve Yalnızlıkların Şairi: Alaeddin Özdenören / Selvigül Kandoğmuş Şahin / 497
Alaeddin Özdenören'de Anlamı Öyküyle Denenen Şiirler / Zeynep Sati Yalçın / 505
Hatırlayışlar / Süleyman Ceran / 511
Şiirin Geçitleri / Hülya Sezen / 520
Şairin "Devlet ve İnsan"ı / Suavi Kemal Yazgıç / 525
"Batılılaşma Üzerine" Alaeddin Özdenören Düşüncesini Okumak / Reşit Güngör Kalkan / 527
Yabancılığın Yalnızlığa, Yalnızlığın Mahşere Götürdüğü Şair: Alaeddin Özdenören / Aziz Kağan Güneş / 536
İnsan ve İslam Kitabı Bağlamında Alaeddin Özdenören'in İnsan, İslam Ve Batı Medeniyeti Düşüncesi / Mustafa Gülali / 540
Üvercinka'nın İlk Eleştirmeni / Serdar Yakar / 549
"Dil Yordamı" ve Alaeddin Özdenören / Mehmet Tepe / 554
Rüyalar İçre Yalnızlık Gören İki Yüreğin Hüzünde Kesişen Hikâyesi:
Alaeddin Özdenören- Ramazan Dikmen / Erhan Paşazade / 558

BEŐİNCİ BÖLÜM: MEKTUPLAR / 569

Nuri Pakdi'le / **570**

Rasim Özdenörene / **574**

İbrahim'e (Hüseyin Su) / **576**

Ođlu Hakkı'ya / **579**

Merve Özdenörene / **580**

Remzi Matur'a / **584**

Osman Can'a / **587**

ALTINCI BÖLÜM: BİBLİYOGRAFYA / 587

YEDİNCİ BÖLÜM: ALBÜM / 601

ALAEDDİN ÖZDENÖREN'İN YAŞANTISI VE ŞİİRİ

Yine dalgın. /Yine baştan ayağa vızdırap. /Yine delikanlı.

Yine rind. /Yine yanık bir şair olarak. /Alaeddin ağabey.

(Ramazan Dikmen)

Doğum:

Yıl 1940. Mayıs ayı... Annem, doğum esnasında Cuma salâlarının okunmakta olduğunu söylerdi. Tarihin ise 6 Mayıs olduğu kanısındaydı. Ancak takvime baktığımızda 6 Mayıs'ın Cuma'ya denk gelmediğini görüyoruz. 6 Mayıs'a yakın olan tarih 3 Mayıs olarak görünüyor. Bu durumda 3 Mayısı esas almak makul görünüyor. Demektir ki biz ikiz kardeşler o cuma öğle saatlerinde dünyaya geliyoruz.

Daha doğuştan birbirimizden farklıydık. O, kanlı canlı, ağlayarak, ortalığı velveleye vererek doğmuş. Bendeysse gık yokmuş. Ölü doğmuşum. Doğduktan sonra beni hayata döndürmeleri ancak bahtımızın yardımcı olmasıyla açıklanabilir. Tabanımı jiletle yarmak suretiyle beni hayata döndürmüşler.

Çevre ve Çevreyle Bağlılaşım:

Alaeddin, biz 14 yaşında, Tunceli'deyken, Munzur Nehrinde yüzerken geçirdiği bir kazayı anlatır bir yazısında.² Arkadaşlarıyla birlikte, nehirde yuvarlanan bir kütüğe tutunmuş nehirden aşağı yüzerlerken, kütük her nasılsa ellerinden kayıyor ve çocuklar etrafa dağılıyor. Diğer çocuklar kendilerini kıyıya atmayı başarıyorsa da o, yüzüp nehrin alt ucundaki bir dönemecin orta yerinde bulunan kayaya ulaşıyor, yorgun ve bitkin hâlde kurtuluyor. Orada, kendi anlatımıyla sessiz ve hareketsiz bir durgunluk içinde, ölümle umutsuzca büyülenmiş olarak yattığını anlatıyor. O kayanın adı çocukların arasında Orta Kaya...

Alaeddin'in gözündeysen dünyadan kopmayı, bir anda içine çekilmeyi, dış dünya ile bağlarını ve ilişkilerini koparmayı anlatıyor.

Bu olay, aslında, yalnızca bir defalığına mahsus bir ölüm kurtuluşunun sembolü olma değerini aşıyor bence. Orta Kaya, onun gözünde kurtuluşun bir sembolü olarak yaşayıp duruyor zihninde. Onun ömrü, ta başlangıcından beri, dünyadan tecrit edilmiş böyle bir "orta kaya" üstünde geçmiştir. Dıştan bakışla

¹ *Hece* Dergisinin Nisan 2003, sayı 76, sayfa 89'da yayımlanmış olan bu yazı güncellenerek yenilenmiştir.

² *Unutulmuşluklar* kitabındaki *Orta Kaya* başlıklı yazı.

herkesle birlikte gülüp oynayan, şen şakrak görünen bu *ruh*, aslında hep yalnızdır, bir başınadır. Bitkin ve yorgun biçimde, bir kurtuluş umuduyla, dahası can havliyle kendini attığı, minicik bir kayaya tutunmak ister. Tutunabildiği denli oradadır. Ama orası gözlerden uzak bir yerdir. Orası tecrit edilmiş bir adadır. Orada, o, yalnızdır. Yalnızca ıstırapları vardır. Bu yalnızlığa ne ana baba ne kardeş ne arkadaş, hiç kimse ortak çıkmaz. O da zaten bu yalnızlığa kimsenin ortak çıkmasını istemez ve beklemez. Onu anlayan var mıdır acaba şu yeryüzünde? Ne denli yalnız olduğunu ne denli acılar içinde yaşadığını belki kendisi bile bilmez. Böyle bir acının patlak vermesi, bir evlat acısıyla doruk yapar. O, o acıyı başka hiç kimsede görmediğim ölçüde iliklerinde, kanının alyuvarlarında, kızıl bir ateş halinde yaşadı. Ona ortak çıkamayacağımı biliyordum. Ona ortak çıkmak, onunla aynı uçurumun dibine doğru debelenmeyi göze almayı gerektiriyordu. Kimsenin böyle bir tecrübeye hazırlıklı olması beklenmez. Ama bu bile bir şey değildir. Acı çekene ne denli yaklaşırsanız yaklaşınız, onda *fena bulmak* ne mümkün! Burada yalnızlığı ne başka bir yalnızlık ne bu yalnızlığa yabancı düşen bir acı söküyor. Bilakis, başka yalnızlık ve başka acı, evvelki yalnızlığı yalnızca perçinleyip berkitiyor. Bir an geliyor ve bu berkitilmiş acı ve bu berkitilmiş yalnızlık, insanın boğazına bir tümör halinde saplanıyor. Bunu benim, yani onunla ikiz duygular taşıdığı farz edilen birinin anlaması için bile yılların geçmesine ihtiyaç varmış.

Onun yanlış anlamalarla kimi zaman iftiraya uğrayarak geçirdiği ömrünü tek kelimedede toplayarak özetleme çabasına girdiğimde, bunu *acı bir yalnızlık* olarak betimleyebileceğimi düşünüyorum. Öyle betimliyorum.

Şiirinin Başlangıç Yılları:

Bir yazısında, “Habersiz” adlı şiirini şöyle yazdığını anlatıyor: “Yaz. Sıcak mı sıcak. Yeğenimle Uzunoluk’taki [Maraş] evimizin eyvanında yatıyoruz. İki üç yaşında var yok. Uykusunda gülüyor. Kalbimden bir şiir akıntısı sızıyor. Ay eyvanı baştan aşağı yalıyor. O gece ‘Habersiz’ adlı şiirimi yazdım.”³ Bu yazının başında, yıl 1957 olarak belirtilmiş -ki doğrusu da budur-. Ancak bu şiire konu olan yeğenin o tarihte iki üç yaşında olması mümkün değil, çünkü o yeğen zaten Haziran 1957 doğumlu. Demek ki, ancak birkaç aylık olabilir. Bu şiir, hafızam beni yanıltmıyorsa, ya o sıralarda kendisinin Cahit’le birlikte çıkardığı yöresel gazetelerden birinin edebiyat sayfasında veya birlikte çıkardığımız *Hamle* dergisinde yayımlanmış olabilir. Bu tarihleri önemsememin sebebi var: o yıllar, İkinci Yeni şiir akımının en coşkulu dönemidir. Bizler, bu şiir akımını ucundan kıyısından tanımaya başlıyoruz. Ama henüz onu değerlendirme aşamasına ulaşmış değiliz. Aslında bu akımın tutumu, bizim hepimizin (Erdem dâhil, Alaeddin, Cahit -Akif hariç-) şiir ve edebiyat anlayışına uygun ve denk düşüyor. Gerçi Alaeddin’in “Habersiz” başlıklı şiirinin İkinci Yeni şiir telakkisiyle bağdaştığını

³ *Şiirin Geçitleri*, Esra Sanat Y. Konya, 1997, s.7.

ve uyuştuğunu söylemek istemiyorum; bu şiir, daha çok “Birinci Yeni” (Orhan Veli tarzı) telakkisinin, halk şiirinin edasıyla örtüştürülmüş ve Birinci Yeni’nin lirizm katılmış bileşimini simgeler. Ama Alaeddin’in o tarihten başlayarak yazdığı şiirlerin genel karakterinin kelimeye dayalı yanının ağırlıkta olduğunu belirlersek, 1957 yılının, onun şiirinde bir dönüm ve bir bakıma bir başlangıç tarihine mebde olduğu ortaya çıkar. Dönüm noktası diyorum, çünkü onun şiirinin başlangıcı, çocukluk yıllarına kadar geriye götürülebilir. O, bir defasında söylediği gibi, ilkokul yıllarından başlayarak şiir yazıyordu. Ama şiirini bilinçli biçimde oluşturmaya başlamasının tarihini, kendisinin de belirttiği gibi, 1957 olarak kabul edebiliriz.

İkinci Yeni ile Etkileşim:

1957 yılı, değindiğim gibi, İkinci Yeni’nin doludizgin tartışıldığı, kabul edenlerin ve reddedenlerin kıyasıya tartıştığı yılların ortasında yer alır. Bizler, şimdi adı geçen arkadaş kümesi olarak, içinde yaşadığımız kentin elverdiği ortamın koşullarına göre, bu tartışmayı reddedenler nezdinde izliyorduk. Çünkü İkinci Yeni’nin öncülüğünü ve sözcülüğünü üstlenmiş olan *Pazar Postası* dergisi henüz elimize ulaşmamıştı. Bu dergiyle ancak 1958 yılının ilkbaharında tanışacak ve ondan sonra da ilgiyle izleyecektik. Bizim o tarihte izleyebildiğimiz *Varlık*, *Dost*, *Türk Sanatı* gibi önde gelen dergilerle daha pek çok dergi, İkinci Yeni’yle kıyasıya savaş hâlindeydi. Attila İlhan, o savaşçıların nerdeyse başını çekiyordu. Oysa biz, bir yandan, Attila İlhan’ın şiirini önemseyip onun şiirindeki lirizmi ve şairaneliği beğenirken bir yandan da bize göre yeni bir şiir dili geliştirmiş olan Orhan Veli’nin tarzına da yakın duruyor, onun “yeniliğine” tutkunluğumuzu da sürdürüyorduk. O tarihlerde bizlerin 16-17 yaşlarını süren genç insanlar olduğumuz akılda tutulursa bunun sebebini anlamak kolaylaşır. O sıralarda biz, bize mektepte öğretilen bilgilerle yetinmek istemiyorduk. Kafamız köktenci dönüşüm tarafılsa olarak biçim alıyordu. Dolayısıyla mektepte öğrendiğimizin dışında kalan her ne varsa, Orhan Veli dâhil, bize bir çekim merkezi olarak görünüyordu. Orhan Veli o tarihlerde, henüz edebiyatın bütün kesimlerince kabul görmüş değildi. Daha çok *Varlık* dergisi, onun şiirini benimseyen ardılların şiirine yer veriyordu. *Dost* dergisi keza... *Hisar* dergisinin bu şiir tarzına muhalif tavrı keskinliğini sürdürüyordu. *İstanbul*, *Türk Sanatı* gibi muhafazakâr dergilerin de muhalefeti henüz sönmemişti. Her ne kadar bu dergiler serbest şiir tarzının örneklerine sayfalarını açmış olsa da *ideolojik planda* muhalif tavırları sürüyordu.

Bizse, bu akımlara muhalif olsun, ondan yana tavır koymuş olsun, tümünü izliyor, tümünden etkileniyor ve nerdeyse tümünü benimsiyorduk. Maraş caddelerinde bu arkadaş kümesiyle bağıra çağıra şiir okuyarak dolaşmalarımız az değildir. Bir gün dilimize Orhan Veli’yi dolamırsak, başka bir seferinde Cahit Sıtkı ile veya Ziya Osman veya Fazıl Hüsnü ile yoldaşlık edebiliriz. Attila İlhan’ın “Sisler Bulvarı”, itiraf etmeli ki, bizi çarpmış ve sarsmıştı. Oradaki melankoli ve lirizm,

sanıyorum, tam da biz gençlerin tinsel eğilimine tercüman oluyordu. Ve derken birdenbire *Yerçekimli Karanfil...* Derken *Üvercinka...* Ve, *Dünyanın En Güzel Arabistanı...* *Galile Denizi* belki daha sonraydı, ama oradaki şiirler veya benzerleri dergilerde yayımlanıyordu... Bu arada, en önemlisi, dergilerde, parça parça ve sindire sindire okuduğumuz nice şiirler... Bütün bunlardan besleniyor, yararlanıyorduk... Herhangi birimiz, bir dergide, beğendiğimiz, hoşumuza giden bir şiirle karşılaşsak, bundan mutlaka diğerlerimizi haberdar ederdik... Kimi zaman o şiir üzerinde tartışmalarımız olurdu. Zaten o sırada, ben bir arkadaşım, Erdem başka bir arkadaşla, Alaeddin de Cahit'le, Maraş'ın mahallî günlük gazetelerinde, haftalık sanat edebiyat sayfaları hazırlıyorduk. Bu sayfaları hazırlamak için, dergileri, kitapları yakından izliyor, dergilerden kimileriyle polemige girdiğimiz de oluyordu. Açıkçası, bizim beslendiğimiz kaynaklar, bu dergiler ve onların yayınladığı kitaplardı.

Alaeddin, Ahmet Haşim'i, Yahya Kemal'i de seviyor, onları da okuyordu. Bir ölçüde divan şiirine de ünsiyeti vardı. Erdem'le birlikte antolojilerden şiirler seçerler, ezberlerler ve okurlardı. Peki, Necip Fazıl'la aramız nasıldı? Necip Fazıl'ın, sonradan *Çile* adını alacak olan şiir kitabı 1955 yılında *Sonsuzluk Kervanı* adıyla yayınlanmıştı ve bizim edebiyat dergileriyle ilgilendiğimiz yıllarda popüleritesini sürdürüyordu. Ama ona olan ilgimiz, Sezai Karakoç'un *Pazar Postası* dergisindeki bir yazısında adının geçmesiyle yoğunlaştı. O yazıda Necip Fazıl'dan şiirinin metafizik içeriğine değinilerek söz ediliyordu. *Sonsuzluk Kervanı*'nı bir biçimde elde ettim ve kitap aramızda elden ele dolaştı.

Şiir ve Siyaset Ortamı:

Burada, genelde bizim arkadaş kümesinin, özelde Alaeddin'in şiirini meydana getiren kültürel ortamın resmini çıkarmak istiyorum. Alaeddin'in şiir yazmaya başladığı dönemde geçerli ve ağırlıklı olan şiir telâkkisini vurgulamak önem taşıyor. Bizim kuşak, dolayısıyla Alaeddin, günümüzün edebiyat ve şiir dünyasına Orhan Veli ve arkadaşlarının Garip şiiri ile gözünü açtı. O dönemde, bu şiirin güncelliği ve etkisi doludizgin sürüyordu. Ancak bu akıma muhalif veya belki daha isabetli bir ifadeyle tepki olarak yeni şiir anlayışları da uç vermeye başlamıştı. Bunun önde gelen adlarından biri Attila İlhan'dı. Ayrıca Fazıl Hüsnü'nün şiir çizgisi de hat değiştirmiş bulunuyordu. O da giderek daha kapalı, daha soyut, daha bir kelimeye dayanan ve anlamı örtülü bir tutuma doğru gidiyordu. Fazıl Hüsnü'nün bu çizgisinin İkinci Yeni etkisiyle oluştuğunu ileri sürmek ne ölçüde doğru olur, kestiremiyorum. Ancak onun şiirinin doğal olarak böyle bir yöneme içinde olduğu kanısındayım. Keza Asaf Halet Çelebi'nin şiiri de doğuştan hikemî bir tutumun örneği olarak çıkmıştı ve onun kapalılığının da İkinci Yeni ile ilgisi yoktu. Aynı şekilde Özdemir Asaf'ın şiiri de bir bakıma, kelime oyunuyla ve bilmecemsi çalımlarla kendine göre bir hikemîlik denemesi içinde görünüyordu.

Bütün bu farklı çıkışlar nezdinde şunu tespit edebiliyoruz: 1950'li yıllar, as-

lında Türkçenin ve Türk şiirinin bir sıçrama ve serpilme yaşadığı, canlı tartışmaların gerçekleştirildiği, devinim dolu yıllardı. Türkiye, her ne kadar İkinci Dünya Savaşı'na fiilen katılmamış olsa bile, savaşın getirdiği sıkıntıların tümünü (açlık, kıtlık, sıkıyönetim, baskı, siren, karartma.. hepsini, her sıkıntıyı) yaşamıştı. 1950 genel seçimleriyle İsmet İnönü'nün şeflik döneminden Demokrat Parti'nin kısmî demokratik dönemine geçildi. Köylünün ve genel olarak tüm halkın prangaları çözülmüş, halk angaryadan (yol vergisi adı altında yüklenen vergiyi ödeyemeyenler, yol inşaatında bedenen çalıştırılıyordu) kurtarılmıştı. Ezanı Muhammedinin serbest bırakılması, ülke sathında sevinç gözyaşlarıyla karşılanmış ve kutlanmıştı. Ne var ki, Demokrat Parti iktidarına karşı muhalefet de çok geçmeden gelişmeye başladı. Özellikle Ezanı Muhammedinin serbest bırakılması, bazı kesimlerce hoş karşılanmıyor ve hazmedilmiyordu. Nitekim 1960 yılında gerçekleştirilen hükümet darbesinin gerekçeleri arasında, bazı ihtilalcilerin, ezan konusunu dile getirmeleri manidardır. Ancak halkın ezici çoğunluğunun Demokrat Parti iktidarından memnun olduğu kesindir. Bunun da başlıca sebebi, bir yandan insanların ve hele de köylünün, uzun yıllardan sonra ilk kez parayla tanışması, köye traktör girmesi gibi iktisadî hamlelerin gerçekleştirilmiş olması ve bu arada özellikle, insanların kendilerini serbest hissetmesi olgusudur. İkinci Yeni şiir akımı, işte Demokrat Parti'nin sağladığı bu kısmî serbestlik ortamının ürünüdür. Her ne kadar bazıları, tam da bunun aksini iddia etseler de... Onlara göre, "İkinci Yeni, Demokrat Parti'nin getirdiği baskı düzencesinin bir ürünüdür. Şair, kendini açıkça dile getirmekten çekindiği için, anlamları kapatıyor, kelime oyunları yapıyor ve kendini ancak böyle ortaya koyabiliyor", diyorlardı. Eğer siyasal ortamla edebiyat arasında bir bağlantı kurulacaksa, bence, bu bağlantı, getirilen siyasal kısıtlamalardan dolayı değil; tam tersine açılan serbestlik ortamının sağladığı yeni arayışlara çıkma hamlesi ve hevesi ile kurulabilir. İkinci Yeni şairlerinin Demokrat Parti'ye muhalif çizgide bir yer tutmuş olması bireysel yönden etkili olsa da asıl, getirilmiş olan toplumsal ve siyasal serbestlik ortamının belirleyici irasına dikkat edilmelidir. Aslında o yıllarda, belirgin bir *aydın despotizminin* yaşandığı ve asıl sıkıntının bu despot aydınlar tarafından Demokrat Parti'ye çektirildiği unutulmamalıdır.

Demokrat Parti, iktidarda bulunmasına rağmen, bu aydınlara muhalefet etmek zorunda bırakılmıştır. Bu da onun iktidarına ve bazılarının canına mal olmuştur ('60 hükümet darbesi bir başbakan ile iki bakanın idamı ile sonuçlanmıştır). Burada bizim için önemli olan, bütün bu farklı şiir telakkilerinin neşvü-nema bulmasının o döneme rastlamış olmasıdır. Alaeddin'in ve arkadaşlarının şiir telakkilerinin oluşması ve asal çizgilerinin belirginleşmeye başlaması da o dönemin ürünüdür.

Alaeddin ve arkadaşları '50'li yılların siyasal karakterinin getirdiği çalkantıyı ve o dönemde ortaya çıkan edebiyat tartışmalarını ve şiir telakkilerinin tümünü içerden ve bire bir yaşayarak edebiyat ve şiir görüşlerini oluşturdular. İçerden

yaşayarak diyorum, çünkü ilk gençlik yaşlarının en hareketli döneminde (16-18 yaşlarında), onlar yalnızca bir edebiyat ve şiir izleyicisi olarak kalmadı, hem kendi hazırladıkları yöresel gazetelerdeki edebiyat sayfalarında, hem de İstanbul'da, Ankara'da çıkan dergilerde yayınladıkları ürünleriyle, edebiyat ortamının aktif ve fiili birer üyesi olarak göründüler. Bu ortam tümüyle onun/onların edebiyat görüşlerinin oluşmasında etkili oldu.

Şiir Anlayışı:

Alaeddin, yıllar sonra, Cahit Zarifoğlu'nun ve Akif İnan'ın karşılaştırmalı olarak şiirlerini incelediği *Şiirin Geçitleri* (1997, Konya) adını taşıyan kitabında, şiiri şu cümlelerle betimlemeyi deniyor. "...şiir her ân yenilenen ve kendi üstüne katlanan ân'ları kelimelerin içine hapsedmek zorundadır. Bu da esefle söylemeli ki, inanılmayacak kadar zor bir iştir. Dışımızdaki âlemin birbirini izleyen (mütevali) hâllerinden her biri tek başına mevcuttur. Bunların çokluklarının bir realite hâline dönüşebilmesi için bilinç tarafından hıfzedilmesi gerekir. Bilincin bunları hıfzetmesi demek, onları birbirine katması demektir. Yani bu çeşitli hâller bilinçte iç içe giriyor, fark edilmeden kaynaşıyor ve bu kaynaşma sonunda geçmiş hâle katılıyor ve bu kesintisiz devam ediyor. Bu akıntı nokta ve aralıklara bölünemez. Tıpkı hareketin bölünemezliği gibi. Süre ve hareket bir eşya makulesi olmayıp, bir zihin sentezidir. (...) Şiir dile atılan bir tohumdur, dil buna karşı direnir, ama tohum önünde sonunda boy atmakta gecikmeyecektir ve böylece şiir doğacaktır. Şiir ruhun tohumudur, dilde büyür. Şiir, şairin dile karşı verdiği bir özgürlük savaşının ürünüdür. Özgürlüğün meyvesidir. İşte güçlük, ruhun derinliklerinde, tamamıyla dinamik bir süreç olarak birbirleriyle kaynaşmış ân'ları (her ân bir yeniliktir) dile aktarmakta ortaya çıkıyor. İşte büyük şair bilincinden çekip çıkardığı bu ân'ları (yenilikleri) bölünmez bir melodi teşkil edecek şekilde sunabilen insandır... yani *dil engelini* aşabilen insan. Çünkü dil bilinçteki hareketliliği kavrayabilmek için onu durdurmak zorundadır." (s. 39-41).

İncelediği şairlerin bir özelliğini açıklamak için yaptığı şiir üzerine olan bu açıklama, onun kendi şiiri için de geçerlidir. O da şiirin, bir *dil işi* olduğu kabülünden hareket ediyor. Kuşkusuz, Jaspers'in dediği gibi, insan, insan olmağıyla dolayısıyla dilin içindedir ve dilin dünyasının dışına çıkması söz konusu değildir. Ancak Alaeddin, bu geniş perspektifi, yani insanın mahiyeti üzerine olan bir açıklamayı tekrarlamak için ileri sürmüyor görüşünü. O, bir bakıma, Cemal Süreya'nın "şiir geldi kelimeye dayandı" aforizmasının felsefi temellendirmesini yapmayı deniyor. Nitekim onun şiiri de her şeyden önce dilin özgün kullanımına dayanıyor: dikkatini ne söylediğinden çok, nasıl söylediği üzerine yoğunlaştırıyor.

Şiirinin Dönemiyle Bağlılaşımı:

Söylemek bile fazla, Alaeddin'in şiiri, başka her şairde olduğu gibi, kendi çıktığı dönemin temel ırasından izler taşıyor. Onun şiiri İkinci Yeni şiirinin en canlı

döneminde oluşmaya başladı. İkinci Yeni şiirinin atılımında bulunduğu sırada, bu şiir üzerine yapılan tartışmaların ana konusu *anlam* üzerineydi. Çoğu eleştirmeci bu şiiri anlamdan yoksun bulduğu için eleştiriyor ve bu şiiri *saçma* olarak nitelendiriyordu. Cahit'in şiirinin anlam üzerine korkusuzca saldırdığını görürüz. Onun tam tersi bir yerde duran Akif'in şiiri ise hem eski biçimi koruma hem de beyit düzenine dayalı olan bu şiirde anlamlı bütünler oluşturma çabasıyla temayüz ediyordu. Erdem'in şiiri daha da farklı bir düzlemde oluşur; onun şiiri, sürekli vurgulanan ünlemlerle, kendine destansı söylemin içinde bir yer bulmaya çalışır. Alaeddin'in şiiri ise, her mısraı kendi içinde açık ve anlaşılır bir imgeyi dile getiriyor görünmesine rağmen, şiirin bütünü itibarıyla bakıldığında, kapalı bir kutu olarak çıkar karşımıza. Bu nedenle, açılmış gibi, kolayca anlaşılırmış gibi görünen tek tek mısralara rağmen, şiirin bütününden, bizi tek bir anlama yönlendirebilecek bir ipucu bulmakta zorlanırsınız. Bu özelliğiyle onun her bir şiirinin farklı yorumlara açık bırakıldığı söylenebilir.

Şiirindeki Başat Temalar:

Bir bütün olarak bakıldığında, şiirlerin hepsine sirayet etmiş bir hüznün tonunun başat olduğu görülüyor. Yıkık ve kırık bir kalbin çığlığını, sızlanışını, acısını, isyanını nerdeyse her bir şiir tekinde gözlemleyebiliyoruz. Neşe edasına neredeyse hiç rastlanmıyor. Şiirler, tümüyle bir hüznün çığlığı halinde yükseliyor. Bu söyleyiş, şiirlere içli bir lirizm katıyor. Demek ki, bir genelleme yaparak, bu şiirlerin, baştan sona, bir hüznü terennüm ettiğini ileri sürebiliriz. Ancak hüznün kavramını burada, bu şiirlerin ortak teması anlamında kullanmıyorum. Kelimeyi şiirlerin ortak edası, bu şiirlerin ortak söylemi (retoriği) anlamında kullanıyorum. Şiirin konusu, izleği her ne olursa olsun, hüznün tonu hepsinin üstünde bir üslup gibi ve bir üslup olarak yer alıyor. Bu şiirin bir hüznü terennüm etmek üzere söylenmiş olması dolayımından bakıldığında bu özelliğin tahkiyeye yer vermeyeceği de anlaşılıyor. Cahit Zarifoğlu'nun çoğu şiirinde tahkiye bir çıkış ve söyleyiş yolunu açarken, Alaeddin'in şiirinde tahkiye hiç yoktur diyebiliriz. Var gibi görünen yerlerde de aslında bir tahattur etmeni olarak kullanılmıştır: Ayak Sesleri, Narin Irmaklar, Güneş Donanması, Ölebilirim, Anış şiirlerinde olduğu gibi.

Onun şiirlerinde dile getirilen izlekleri kabaca şöyle sıralayabiliriz: Nostalji/ tahassür (Ayak Sesleri, Narin Irmaklar, Güneş Donanması, Ölebilirim, Anış); zaman (Sır, Bitmeyecek Sevgili); güzelleme (Ağrı, Sayıklayış, Kalanlar, Tepedeki Gül); aşk (Kalbim Sağ Yanımda, Aşk Gözleriyle, Kaçak, Visal, Yağmur, Yıkan-dıkça Azgınlaşan Bir Ateş Gibi); ölüm (Cebimde Ölümüm, Sır, Kaçak); yalnızlık (Yalnızlık Bir Addır, Hüznün Uçurumları, Hüznün Yılları, Yalnızlığımızdır, Yalnızlığın Kucağı); metafizik coğrafya (Kafkasya); hafakan (Ötean); hastalık (Serpintiler). Ayrıca "Kerem'e Ağıt" şiiriyle başlayıp devam eden on yedi parça şiir ağıt içerikli bir tarzda terennüm ediliyor. Her ne kadar izlekleri örnelemeye çalıştımsa da bu örnekleri kategorik olarak algılamak yerinde olmaz, biz, asal ka-

rakteri vermeyi denedik; aynı şiirin içinde başka değişik izleklere yer verildiğini gözlemlemek de mümkündür.

Bu şiirlerin günlük sorunlarla ilgili olmadığını da ileri süreceğim. Şiirlerde günlük sorunları anıştıran, çağrıştıran kelimelere, imgelere yer verilmiş olması, onların günlük ya da gündelik sorunlarla uğraştığı, gündelik sorunları kendine dert edindiği anlamına gelmiyor. Bu belirlemeyi, bu şiiri övmek ya da yermek için ileri sürmüyorum. Bu belirlemeye konu olan bir şiir, sırf bu nedenle başarılı olabileceği gibi, başarısız da kalabilirdi. Ben, bu belirlemeyi, yani Alaeddin'in şiirinin gündelik konuların dışında kalmış olması belirlemesini, onun bir özelliği olarak ortaya koymak istiyorum. "Ben artık bir kent yorgunu değilim" (Yalnızlık Bir Addır) mısraı, kent ve yorgunluk kelimelerini yan yana getirerek bir imge kuruyor. Ancak bu imge bizi doğrudan çağımızın kent yaşantısından yakınan insanına götürmüyor. Şiirin bütününden, kent yaşantısına karşı çıkan o bildik çevreci söyleme ulaşmıyoruz: bir bildiri varsa, sanılanın dışında bir yerde konum alıyor, o da bireyin çoğalan yalnızlığı. Bu yalnızlık giderek artan bir ivmeyle şiirin bütününe yansıyor. Bu şiirde yer alan tasa, aslında birey eksenli görünmesine ve dile getirilişi birey ekseninde oluşmasına rağmen, bireyci bir telakkinin ürünü de değildir. Belki bireyseldir, ama tek bireye indirgenmesi doğru olmaz. Bireyci olmayan, ama bireysel ve aynı zamanda geneli örtmek isteyen *tasa* hâlinin bütün şiirleri kapsadığını söylemek isabetli olur kanısındayım. Hafakan, yalnızlık, ölüm, aşk, hastalık gibi, bir ucu metafiziğe açık duran olgular, kuşku yok ki, temelde bireysel izleklerdir. Ancak bu bireysel izlekler bireyci yaklaşımla ele alınmıyor. Bu izlekler, bir bakıma bir dönemin, içinde yaşanan çağın genel portresini çizmenin unsurları olarak da kullanılıyor. Bu şiirler, vermeye çalıştığım anahtarlarla okunduğunda (anlamlarına ulaşılmaya çalışıldığında), sanırım, kapalı gibi duran imgelerin çözümlenmesinde işe yarayabilir. Bütün bunlardan sonra, şunu vurgulamamız gerekiyor: Alaeddin'in şiirini, mücerret 20. yüzyıla ve onun sorunlarına indirgemenin mümkün olmadığı görülüyor. O dönemin, o çağın sorunlarından, izleklerinden yola çıkmış olsa da bu şiirler, bireysel yanlarıyla, aynı zamanda, bireyin evrensel sorunlarını ve izleklerini de seslendiriyor.

Sonuçlama:

İkinci Yeni'nin Türk diline getirdiği imkânları, dili kullanma zenginliğini, burada tekrarlamak istiyorum. Bu şiir çevresindeki (İkinci Yeni), anlamlı/anlamsız tartışması, asıl, dilin kullanımında gösterdiği yenilik ve alışılmamışlık nedeniyle ortaya çıkmış ve genellikle anlaşılmaz ve anlamsız olarak nitelenmiştir. Bugünden geriye bakıldığında bu durum daha berrak görülebiliyor. Alaeddin'in şiiri de aslında, İkinci Yeni'nin önünü açtığı özgürce söyleme imkânından istifade etmiştir. İkinci Yeni ile bağlantı kurulmak istendiğinde, onun şiiri, İkinci Yeni'ye Cahit'inkinden daha uzak düşer. Ama adı geçen şiir telakkisinin getirdiği imkânın Alaeddin'in şiirine de bir ölçüde yansıdığını söyleyebiliriz. Ama onun şiirini, tıpkı Cahit'in şiiri gibi, doğrudan İkinci Yeni'ye indirgemek mümkün

olmasa gerek. Hele de İkinci Yeni'nin uç örnekleri göz önünde tutulduğunda... Biçem bakımından onun şiirini İkinci Yeni'den ayıran belirgin niteliğinin, bu şiirlerin tümüne yedirilmiş olan lirik hava olduğunu söyleyebiliriz.

Biçim bakımından bakıldığında, şiirlerde zengin bir aliterasyon kullanıldığını, iç sese önem ve özen gösterildiğini görüyoruz. Halk şiiri edası, çoğu şiirde yeni söyleyiş biçimiyle mezcedilmiştir.

Birçok şiirde ortak izlekleri tespit etmekle birlikte, şiirlerin her birinin kendi içinde olup bittiğini vurgulamak gerekiyor. Şiirlerin tahkiyeye yer vermemesi ve her bir şiirin kendi kesin sınırları içinde kalması veya öyle bırakılmış olması, deyim yerindeyse şairin kendini ilhamının akışına bırakmaması, onun hem “nehir şiir” yazmasını önlemiş, hem de bu şiirlerin sınırlı sayıda kalmasına yol açmıştır.

Şiirlerin topluca okunmasından, zihinlerde, içli, buruk, acımsı bir tat kalıyor geriye. Onların da zaten bu buruk, yoğun hüznü seslendirmek ve o hüznü çoğaltmak için yazıldığını düşünebiliriz. Bu açıdan bakıldığında, şiirlerin tümü, tek bir hüznün destanymış gibi de görünebilir ve öyle de okunabilir.